

Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)

Foto: Johan van Valkenburg
Bron: NVWA

[Reuzenbalsemien](#) is een eenjarig kruid dat 2,5 m hoog kan worden. Het is de hoogste eenjarige plant in Nederland. De plant bloeit van juli tot oktober met witte, roze of paarse geurende bloemen. De bladeren zijn tegenoverstaand of staan in kransen van drie tot vijf. De plant sterft bij de eerste vorst af. De zaden zijn maximaal 2 jaar kiemkrachtig, de soort vormt dus geen persistente zaadbank. Natuurlijke verspreiding vindt plaats doordat de zaden wegschieten bij aanraken. Vandaar de Nederlandse naam springzaad voor *Impatiens*-soorten.

Reuzenbalsemien kan worden verward met andere soorten springzaad maar heeft als enige tegenoverstaand blad. De andere *Impatiens*-soorten die in Nederland voorkomen, hebben verspreid staande bladeren. Bovendien zijn de andere soorten veel kleiner. U vindt [hier](#) een overzicht van de verschillen tussen de *Impatiens* soorten.

Aanwezigheid en effect in Europa

Stand van zaken in 2017: reuzenbalsemien komt wijdverspreid voor in Europa.

Effect op biodiversiteit / ecosysteem

Reuzenbalsemien produceert grote hoeveelheden zaad die in het voorjaar tegelijk kiemen. De plant groeit snel en vormt dichte bestanden. Reuzenbalsemien is de meest competitieve van alle *Impatiens*-soorten. De soort vormt hoge, dichte, sterk vertakte bestanden, die met inheemse soorten concurreren om ruimte, licht en nutriënten. Alleen meerjarige inheemse soorten met een sterke vegetatieve vermeerdering zijn in staat om reuzenbalsemien te weerstaan.

Door zijn sterke geur lokt de plant bestuivers van inheemse soorten weg, waardoor deze minder zaad produceren. Dit is nadelig voor de vitaliteit van de natuurlijke vegetatie.

Effect op ecosysteemdiensten^[2]

Als een oever slechts begroeid is met reuzenbalsemien blijft na het afsterven in de winter een kale oever over. Hierdoor is de kans op erosie groter dan als de oever met bijvoorbeeld gras was begroeid. Het afgekalfde sediment komt in de rivieren en beekjes die vervolgens moeten worden uitgebaggerd om overstromingsgevaar te voorkomen.

Deze effecten waren aanleiding voor plaatsing van deze soort op de Unielijst van [EU-verordening 1143/2014](#).

Bron: [Europese risicobeoordeling](#)

Aanwezigheid en effect in Nederland

Stand van zaken in 2017: reuzenbalsemien komt wijdverspreid voor.

Effect op biodiversiteit / ecosysteem
Zie onder 'Europa'.

Effect op ecosysteemdiensten
Zie onder 'Europa'.

Wet- en regelgeving

[EU-verordening 1143/2014](#)

Reuzenbalsemien staat sinds augustus 2017 op de Unielijst van invasieve exoten. Een soort die op de EU-lijst staat mag o.a. niet meer worden verhandeld. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Het houden van deze soorten in botanische collecties is alleen mogelijk voor (wetenschappelijk) onderzoek of ex-situ bewaring. Hiervoor moet een vergunning worden aangevraagd bij [RVO.nl](#).

Wat te doen?

Reuzenbalsemien in de tuin mag blijven staan, maar mag zich niet voortplanten. Omdat het ondoenlijk is om alle bloemen voor de zaadzetting te verwijderen, is het verwijderen van de planten de meest effectieve maatregel om verspreiding naar de omgeving te voorkomen.

Sommige imkers zaaiden reuzenbalsemien uit omdat de planten veel nectar produceren in een periode dat er weinig andere drachtplanten bloeien. Nu deze plant op de Unielijst staat, is dit niet meer toegestaan. Er zijn alternatieve planten die ook vrij laat bloeien en goede drachtplanten zijn. Een overzicht van eenjarige drachtplanten met hun eigenschappen vindt u bijvoorbeeld op de site [drachtplanten.nl](#).

Maaien en handmatig verwijderen zijn de meest kosteneffectieve methoden voor het uitroeien of beheren van invasieve *Impatiens*-soorten. Dergelijke maatregelen moeten voor de zaadzetting, dus in juni of begin juli, worden uitgevoerd. Machinaal maaien is alleen effectief op locaties die toegankelijk zijn voor (zwaar) materieel. De planten moeten vlak boven de grond worden gemaaid om uitgroei en bloemvorming te voorkomen. De afgemaaide planten moeten worden verwijderd om hergroei te voorkomen.

Handmatige verwijdering is arbeidsintensiever dan maaien maar kan accurater en ook op moeilijk toegankelijke plekken worden uitgevoerd. Na het uittrekken moet de stengel volledig worden gebroken om uitgroei en nieuwe wortelvorming te voorkomen (dit is vooral van belang in vochtige gebieden).

Begrazing is minder effectief omdat de meeste herbivoren geen voorkeur hebben voor *Impatiens*-soorten. In het Verenigd Koninkrijk is onderzoek gedaan naar bestrijding door natuurlijke vijanden en is een veelbelovende [roestschimmel](#) gevonden die alleen de reuzenbalsemien aantast. Chemische bestrijding kan effectief zijn als het plaatsvindt voordat de bloemen gevormd zijn. Gezien de kans op ongewenste milieueffecten wordt chemische bestrijding niet aanbevolen.

Aangeraden wordt om na bestrijding gedurende minimaal twee groeiseizoenen te controleren of vestiging van nieuwe kiemplanten optreedt en in dergelijke gevallen de maatregelen te herhalen. Uitroeiingsmaatregelen moeten altijd van bovenstrooms naar benedenstrooms worden uitgevoerd omdat het zaad van reuzenbalsemien via stromend water wordt verspreid. Hierdoor wordt rekolonisatie vanuit bovenstroomse zaadbronnen voorkomen. Praktijkervaringen met bestrijding worden beschreven in een [rapport van Probos](#).

De NVWA ontwikkelt samen met provincies (en andere overheden), met water- en terreinbeheerders en andere experts eliminatie- en beheerplannen voor soorten op de Unielijst. Het gaat hierbij om plannen van aanpak voor de bestrijding van populaties die in de natuur aanwezig zijn (of waarbij vestiging in de toekomst kan plaatsvinden). Deze plannen worden gefaseerd gemaakt, te beginnen met de soorten die voor Nederland het meest relevant zijn. Zodra het (definitieve) plan klaar is, zal het hier beschikbaar worden gesteld voor download.

Meer info over reuzenbalsemien

Oorsprongsgebied

Reuzenbalsemien komt oorspronkelijk uit het westelijk deel van de Himalaya.

Habitat

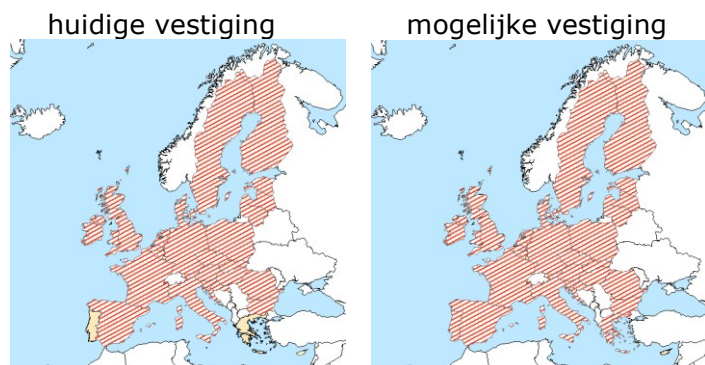
Reuzenbalsemien groeit op zonnige tot licht beschaduwde, vrij open plaatsen op vochtige tot natte, voedselrijke tot zeer voedselrijke grond. Als eenjarige heeft het elk jaar open plekken of verstoringen nodig om te kunnen kiemen. In Nederland komt de plant vooral voor in het stedelijk gebied en het rivierengebied. Ook in bossen, (spoor)bermen, ruderaal terreinen en op oevers.

Introductieroute Europa

Reuzenbalsemien is in Europa ingevoerd als sierplant en verwilderd. De plant werd ook uitgezaaid als nectarbron voor bijen. Verdere verspreiding vindt plaats doordat de zaden wegschieten bij aanraken en door stromend water.

Aanwezigheid in de EU

Stand van zaken in 2017: reuzenbalsemien heeft zich gevestigd in België, Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Nederland, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden. De verwachting is dat deze plant zich kan ook kan vestigen in Griekenland en Portugal.

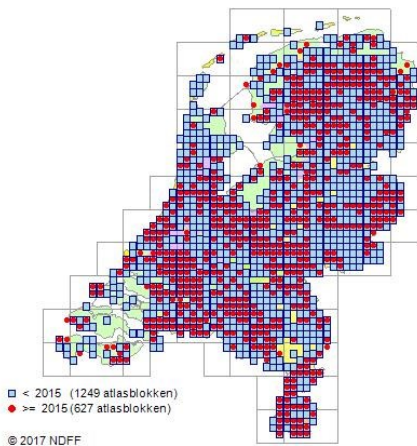
Introductieroute Nederland

Zie introductieroute Europa.

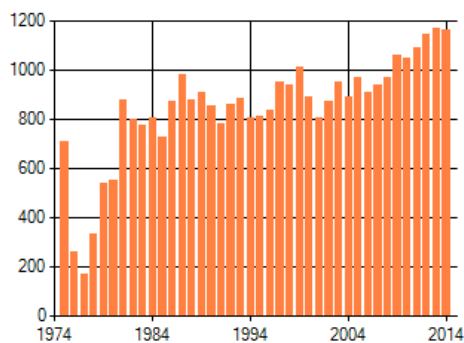
Aanwezigheid in Nederland

Reuzenbalsemien komt algemeen voor in Nederland. Het is de meest waargenomen *Impatiens*-soort in Nederland. Reuzenbalsemien is gemeld in 61 Natura 2000-gebieden, de meeste langs de Rijn en haar zijrivieren en langs het Rijn-Maas estuarium.

De eerste waarneming in de Nederlandse natuur: 1902.

Verspreiding van reuzenbalsemien in Nederland. Bron: verspreidingsatlas.nl

Het geschatte aantal atlasblokken (5x5 km) waarin reuzenbalsemien voorkomt per jaar. Bron: verspreidingsatlas.nl

Kans op introductie, vestiging en verspreiding

Reuzenbalsemien is al meer dan een eeuw geleden in Nederland geïntroduceerd als sierplant. De plant is verwilderd uit tuinen en werd door imkers uitgezaaid als drachtplant. De plant heeft zich al in Nederland gevestigd. Natuurlijke verspreiding vindt plaats doordat de zaden wegschieten bij aanraken. Het zaad wordt verder verspreid door waterstromen.

Risicobeoordeling

[Europese risicobeoordeling](#)

[Matthews, J. R. Beringen, E. Boer, H. Duistermaat, B. Odé, J.L.C.H. van Valkenburg, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven, 2015. Risks and management of non-native *Impatiens* species in the Netherlands. Radboud University, FLORON and Naturalis Biodiversity Center.](#)

Bronnen

[Q-bank invasive plants](#)
verspreidingsatlas.nl

Leewis, R., Duistermaat, H., Gittenberger, A., Have, T. van der, Soes, D.M., Valkenburg, J. van. **Veldgids Exoten**. 1-192. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Laatste update: 20-2-2018